

Sygn. akt

POSTANOWIENIE

Dnia 10 czerwca 2010 r.

Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie Sąd Gospodarczy Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Łukasz Piebiak

po rozpoznaniu w dniu 10 czerwca 2010 r. w Warszawie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa E spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P

przeciwko I spółce akcyjnej w

W

o zapłatę

postanawia:

1. przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności art. 1 pkt 3 lit. a) ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 234, poz. 1571) w części, w której uchyla ona przepis art. 130² § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) z art. 7 i art. 121 ust. 2 w zw. z art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.);
2. postępowanie w sprawie zawiesić do czasu rozstrzygnięcia przedstawionego pytania prawnego przez Trybunał Konstytucyjny.

UZASADNIENIE

W wyniku wytoczonego w dniu 2 lipca 2009 r. przez E spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w P powództwa Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie Sąd Gospodarczy w dniu maja 2010 r. wydał wyrok m.in. uwzględniający powództwo co do kwoty zł wraz z ustawowymi odsetkami.

Za zgodność z orzeczeniem
straficzą
Sekretarz Sądowy

Pozwana w dniu 31 maja 2010 r. wniosła od tego wyroku apelację zachowując składany trzytygodniowy termin na jej wniesienie. Wskazując prawidłowo wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 2.660 zł uiszczyła w dniu 25 maja 2010 r. (również z zachowaniem terminu) kwotę 54 zł tytułem opłaty od apelacji. To pismo procesowe zostało wniesione przez stronę reprezentowaną przez zawodowego pełnomocnika procesowego (radcę prawnego) i przezeń podpisane.

Sąd Rejonowy zważył co następuje:

W aktualnym stanie prawnym (obowiązującym od dnia 1 lipca 2009 r.), na skutek uchylecia art. 130² § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm. – dalej: KPC) przepisem art. 1 pkt 3 lit. a) ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 234, poz. 1571 – dalej: ZmKPCU) obowiązkiem Przewodniczącego jest w przypadku nieuiszczenia w całości bądź części opłaty od apelacji wezwanie strony (również tej reprezentowanej przez pełnomocnika zawodowego) do jej uiszczenia w terminie tygodnia pod rygorem odrzucenia apelacji. W stanie prawnym obowiązującym przed 1 lipca 2009 r. sąd winien odrzucić nieopłaconą prawidłowo apelację bez wezwania.

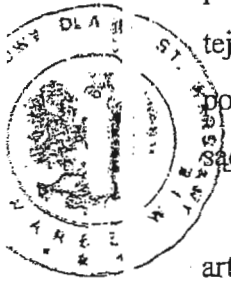
Zaznaczyć należy, że aktualny stan prawny tj. stan, w którym nie obowiązuje przepis art. 130² § 3 KPC stosuje się wyłącznie w sprawach wszczętych po dniu 1 lipca 2009 r. albowiem zgodnie z art. 8 ust. 1 ZmKPCU w sprawach, w których powództwo skutecznie wytoczono przed tą datą sąd obowiązany jest apelację nieopłaconą, gdy została wniesiona przez zawodowego pełnomocnika, odrzucić.

Przedmiotowa sprawa należy do tej pierwszej kategorii albowiem, jak już wyżej zaznaczono, powództwo zostało w niej skutecznie wniesione w dniu 2 lipca 2009 r. (k. 2), a więc po dniu 1 lipca 2009 r. kiedy weszła w życie ta część ZmKPCU.

Wątpliwość sądu pytającego co do zgodności wskazanego w sentencji postanowienia przepisu z tamże wskazanymi również wzorcami konstytucyjnymi opiera się na niezgodnym z normami konstytucyjnymi trybie jego uchwalenia.

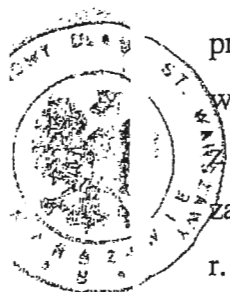
Tok prac legislacyjnych przedstawiał się następująco:

Rządowy projekt ZmKPCU wpłynął do Sejmu w dniu 10 września 2008 r. W dniu 16 września 2008 r. skierowano go do I czytania na posiedzeniu Sejmu. Określany był jako mający na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej i miał mieć na celu znowelizowanie przepisów dotyczących międzynarodowego postępowania cywilnego. Wbrew tym założeniom zawierał również inne treści, których jedynym łącznikiem było to, że głównie koncentrował

się on na zmianach KPC (m.in. zmiany dotyczące właściwości sądu – art. 41, dotyczące instytucji wyłączenia sędziego – art. 49, obowiązków nałożonych na przedsiębiorców występujących w procesie gospodarczym samodzielnie – art. 130² § 4, postępowania dowodowego – art. 235 itd.). Trafnie wytknęli powyższe M. Czepelak i P. Mostowik w opinii do projektu z dnia 17 października 2008 r. zleconej przez Biuro Analiz Sejmowych stwierdzając m.in.: „Trzeba mieć jednak na względzie, że obecny projekt nowelizacji został wzbogacony o przepisy związane z nowymi rozporządzeniami wspólnotowymi, a ponadto, że zawiera również przepisy niezwiązane ze specyfiką międzynarodowego postępowania cywilnego (z części proponowanych wcześniej rozwiązań zrezygnowano, jednak pojawiły się również regulacje – w szczególności bardzo istotne, związane z wykonaniem orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego oraz dotyczące środków technicznych służących do przeprowadzania dowodu na odległość. Tym samym – mimo że zgodnie z uzasadnieniem projektu (s. 1) jego głównymi celami są reforma zawartej w części czwartej Kodeksu postępowania cywilnego regulacji międzynarodowego postępowania cywilnego (międzynarodowego prawa postępowania cywilnego) oraz wprowadzenie do prawa polskiego, w tym przede wszystkim do kodeksu postępowania cywilnego, przepisów uzupełniających i wykonujących regulacje rozporządzeń (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady: nr 1896/2006 dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (wejdzie w życie z mocą od 12 grudnia 2008 r.) oraz nr 861/2007 z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiającego europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (wejdzie w życie z mocą od 1 stycznia 2009 r.) – projektowana nowelizacja dotyczy też „niemiedzynarodowych” przepisów kodeksu. Takie powiązanie idei rekodyfikacji przepisów międzynarodowego postępowania cywilnego z zagadnieniami niezwiązanymi bezpośrednio z tą tematyką, budzi zastrzeżenia co do techniki legislacyjnej, bowiem losy projektu ustawy w poszczególnych, niezwiązanych ze sobą obszarach nie powinny być ze sobą „sprzężone”.”

W pierwotnym rządowym projekcie kwestionowany art. 1 pkt 3 lit. a) miał brzmienie następujące: „w art. 130² § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Sąd odrzuca bez wezwania o uiszczenie opłaty wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego środki odwoławcze lub środki zaskarżenia (apelację, zażalenie, skargę kasacyjną, skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty, skargę na orzeczenie referendarza sądowego) podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia.” W uzasadnieniu tej zmiany wskazano co następuje: „Zmiana § 3 w art. 130² K.p.c. polega na korekcie jego nieprawidłowego zapisu przez wykreślenie z tego przepisu wyrazu „pismo”.”

Projekt ww. przepisu w toku prac legislacyjnych nie ulegał zmianie. Zarówno w sprawozdaniu Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka z dnia 28 października 2008 r., podczas II czytania w Sejmie w dniu 5 listopada 2008 r., jak i III czytania tamże w dniu 6 listopada 2008 r. nie ingerowano w brzmienie projektowanej zmiany art. 130² § 3 KPC.

Po przesłaniu projektu do Senatu ten podjął uchwałę z dnia 20 listopada 2008 r. zgłaszając poprawkę, zgodnie z którą m.in. przepis ten powinien mieć następujące brzmienie: „w art. 130² uchyla się § 3 i 4”. W uzasadnieniu powołano się na pogląd Trybunału Konstytucyjnego wyrażony w sprawie P 18/07 stwierdzając, że projektowana zmiana jest skutkiem dostrzeżenia analogii pomiędzy sytuacją wynikającą z obowiązywania art. 130² § 3 i sytuacją, w której Trybunał Konstytucyjny wyraził pogląd leżący u podstaw rozstrzygnięcia w ww. sprawie.

W tym czasie był już jednak znany pogląd Trybunału Konstytucyjnego w kwestii obowiązku nałożonego art. 130² § 3 KPC albowiem 3 dni wcześniej tj. w dniu 17 listopada 2008 r. został ogłoszony wyrok w sprawie SK 33/07 zgodnie z którym (teza 1): „Art. 130² § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) w zakresie, w jakim przewiduje, że sąd odrzuca nieopłaconą apelację wniesioną przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, bez uprzedniego wezwania do uiszczenia należnej opłaty, jest zgodny z art. 2, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.”

Stanowisko Senatu skierowano ponownie do Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, która obradując na posiedzeniu w dniu 2 grudnia 2009 r. po dyskusji, w toku której powoływano się m.in. na ww. orzeczenie w sprawie SK 33/07, wniosła o odrzucenie ww. poprawki.

Sejm na posiedzeniu w dniu 5 grudnia 2008 r. poprawkę Senatowi jednak przyjął i ZmKPCU uchwalił.

Szczegółowy opis toku prac legislacyjnych niezbędny jest w celu wykazania wątpliwości co do zgodności trybu uchwalenia ustawy z powołanymi przepisami Konstytucji RP. Jej art. 7 stanowi: „Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.” Zgodnie z art. 118 ust. 1: „Inicjatywa ustawodawcza przysługuje posłom, Senatowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej i Radzie Ministrów.” Zgodnie z zaś z art. 121 ust. 2: „Senat w ciągu 30 dni od dnia przekazania ustawy może ją przyjąć bez zmian, uchwalić poprawki albo uchwalić odrzucenie jej w całości. Jeżeli Senat w ciągu 30 dni od dnia przekazania ustawy nie podejmie stosownej uchwały, ustawę uznaje się za uchwaloną w brzmieniu przyjętym przez Sejm.”

Norma zrekonstruowana na podstawie cytowanych wyżej przepisów rangi konstytucyjnej nakazuje by w procesie legislacyjnym uwzględniać wzajemne kompetencje obydwu izb parlamentu i nie powodować, poprzez nadużywanie senackiego prawa do zgłaszania poprawek, obejścia przepisów regulujących ta procedurę. Innymi słowy Senat nie może spowodować by poprzez zastosowanie instytucji poprawki do ustawy zastąpić instytucję własnej inicjatywy legislacyjnej, a tym samym uniknąć potrzeby przeprowadzenia 3 czytań w Sejmie odnośnie swej propozycji legislacyjnej. Tego rodzaju „poprawki” w rzeczywistości poprawkami nie są, a stanowią jedynie ukrytą formę inicjatywy legislacyjnej.

Stanowisko to wielokrotnie prezentował Trybunał Konstytucyjny. Najpełniej warunki konstruowania prawidłowej poprawki (a zatem i jej dopuszczalności) przedstawił w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 września 2008 r., K 5/07, OTK-A 2008/7/124 stwierdzając: „Zakres kompetencji Senatu wynikający z art. 121 ust. 2 Konstytucji, a także problematyka poprawek do ustaw były już wielokrotnie przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego (zob. np. wyrok z 20 lipca 2006 r., sygn. K 40/05, OTK ZU nr 7/A/2006, poz. 82 oraz liczne wcześniejsze, cytowane tam orzeczenia). Istotą konsekwentnie kształtowanej linii orzeczniczej jest rekonstruowanie konstytucyjnych ram instytucji poprawki w taki sposób, aby nie zatracić jej odrębności od instytucji inicjatywy ustawodawczej. Podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy mają następujące zasady, dekodowane w dotychczasowym dorobku Trybunału z treści art. 118 ust. 1 i art. 121 ust. 2 Konstytucji:

- poprawki mogą dotyczyć wyłącznie materii, która była przedmiotem ustawy przekazanej Senatowi, w związku z czym Senat nie jest uprawniony do zastępowania treści ustawy treścią zupełnie inną, ponieważ ta może być wyłącznie przedmiotem nowej inicjatywy ustawodawczej;
- należy rozróżniać "głębokość" od "szerokości" poprawki, z uwzględnieniem tego, że "głębokość" poprawki dotyczy materii zawartej w uchwalonej przez Sejm ustawie, zaś "szerokość" poprawek pozwala określić granice przedmiotowe regulowanej materii;
- poprawki senackie w granicach materii objętej ustawą mogą przewidywać rozwiązania alternatywne (przeciwstawne wobec treści przyjętej przez Sejm), z tym że owa alternatywność materii zawartej w poprawce Senatu odnosić się musi wyłącznie do tekstu ustawy, który został przekazany Senatowi;
- obejmowanie "przy okazji" zmiany ustawy nowelizowanej poprawkami uchwalanymi przez Senat w trybie art. 121 ust. 2 Konstytucji materii niewyrażonych wprost w treści ustawy nowelizującej stanowi obejście art. 118 ust. 1, art. 119 i art. 121 Konstytucji;
- w sytuacji stwierdzenia przekroczenia przez Senat dopuszczalnego zakresu poprawek, ich nieodrzućenie przez Sejm nie powoduje konwalidacji takiego uchybienia;

- art. 7 Konstytucji wyklucza domniemywanie kompetencji organów konstytucyjnych, a zatem przekroczenie przez Senat granic poprawek wnoszonych w trybie art. 121 ust. 2 Konstytucji należy kwalifikować także jako naruszenie tego przepisu Konstytucji.”

Analizując proces legislacyjny, który doprowadził do nadania art. 1 pkt 3 lit. a) ZmKPCU takiego, a nie innego brzmienia należy stwierdzić, że poprawka Senatu w postaci uchwały z dnia 20 listopada 2008 r. jest poprawką pozorną w zakresie, w jakim prowadzi do uchylenia art. 130² § 3 k.p.c. – w rzeczywistości jest zaś zakończoną powodzeniem próbą obejścia konstytucyjnej procedury legislacyjnej.

Przed wszystkim zwrócić uwagę należy na to, że tylko formalnie Sejm w 3 czytaniach rozważał zmianę art. 130² § 3 KPC. W rzeczywistości, jakkolwiek formalnie musiało powyższe przybrać formę inicjatywy legislacyjnej, przedmiotem 3 czytań była korekta nieprawidłowego tekstu ustawy polegająca na wyeliminowaniu efektu niedoróbki legislacyjnej powstałej przy uchwalaniu ww. przepisu poprzez wykreślenie słowa „pismo”. Wskazuje na to zarówno analiza językowa obydwu tekstów (podlegającego zmianie i owej zmiany), jak i uzasadnienie projektu. Tym samym w toku prac parlamentarnych nie rozważano jakiegokolwiek merytorycznej, normatywnej zmiany tego przepisu albowiem żadnej treści tego rodzaju zmiana w wersji projektu rządowego nie niosła. Wobec tego nie mogła owa zmiana odnosić się do rudymen tarnej w tym zakresie kwestii czy należy wymagać od zawodowych pełnomocników umiejętności samodzielnego ustalenia wysokości opłaty należnej od pisma opłacie podlegającemu i uiszczenia tej opłaty przy wniesieniu do sądu owego pisma – czy też jest to wymaganie nadmierne. Pierwsze z powyższych założeń zostało przyjęte poprzez wprowadzenie do systemu prawnego przepisu art. 130² § 3 KPC, a jeżeli ustawodawca po kilku latach jego obowiązywania zechciałby odeń odejść – winien prawidłowo przeprowadzić proces legislacyjny.

Zestawiając powyższe ze wskazówkami wynikającymi z cytowanego fragmentu wyroku Trybunału Konstytucyjnego należy stwierdzić, że właściwie każda z przedstawionych tamże zasad została w toku procesu legislacyjnego złamana: „poprawka” objęła tekst ustawy nie będący przedmiotem projektu, stanowiła ona całkowite *novum* albowiem prowadziła do zupełnie innego niż w obowiązującym stanie prawnym ukształtowania kwestii związanych opłacaniem pism procesowych przez zawodowych pełnomocników, nie została przez Sejm odrzucona pomimo tego, że nie zachowano procedury 3 czytań tamże, a Komisja rekomendowała jej odrzucenie – w istocie rzeczy to rozwiązanie zostało uchwalone w ten sposób, że Senat z naruszeniem stosownej procedury legislacyjnej skorzystał z prawa inicjatywy ustawodawczej, a Sejm uchwalił ustawę nie poprzedziwszy jej trzykrotnym

czytaniem – czym wspólnie izby te naruszyły art. 7 oraz art. 121 ust. 2 w zw. z art. 119 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Konieczność udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytanie prawne wynika z faktu, iż jak już wyżej wskazano, strona pozwana reprezentowana jest przez radcę prawnego, który wniósł w jej imieniu (podpisał) apelację w postępowaniu cywilnym. Apelacja ta nie została opłacona prawidłowo albowiem wysokość opłaty zaniżono – zgodnie z art. 13 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 167, poz. 1398 ze zm. – dalej: UKSC): „Opłatę stosunkową pobiera się w sprawach o prawa majątkowe; wynosi ona 5% wartości przedmiotu sporu lub zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 100 000 zł”. Z art. 3 ust. 2 pkt 2 UKSC wynika, że opłacie podlega m.in. apelacja, a z art. 18 ust. 2 UKSC wynika, że jest to cała opłata. Zatem wynik prostego zabiegu arytmetycznego (5 % z 2660 zł = 133 zł) prowadzi do wniosku, że strona pozwana reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika będącego radcą prawnym, który w jej imieniu wniósł i podpisał apelację uiszczając tytułem opłaty od apelacji kwotę 54 zł nie uiszczyła opłaty tej w należytej wysokości.

Jeżeli Trybunał Konstytucyjny podzieli powyższe wątpliwości, sąd obowiązany będzie zastosować przepis art. 130² § 3 KPC, a tym samym apelację odrzucić. Jeżeli zaś orzeczenie będzie przeciwne, Przewodniczący ustaliwszy opłatę od ww. pisma wezwie stronę pozwaną do jej uiszczenia (a właściwie uzupełnienia) poprzez uiszczenie kwoty 79 zł w terminie tygodnia pod rygorem odrzucenia apelacji.

Powyższe powoduje, iż spełniona jest przesłanka z art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643, ze zm.), zgodnie z którym: „Każdy sąd może przedstawić Trybunałowi pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem.”

Postępowanie w sprawie należało zawiesić stosownie do treści § 106 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. Nr 38, poz. 249), zgodnie z którym: „W przypadkach, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z późn. zm.¹⁰), sąd wydaje postanowienie i zawiesza postępowanie w sprawie.”

W związku z powyższym należało postanowić jak w sentencji.

Przewodniczący
Sędziowie
Kolaczko
Sejmik Sądowy